

Михайло БОДНАР

*аспірант кафедри історії України, археології та спеціальних галузей історичних наук
Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*

**ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНА ТА КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКА
ДІЯЛЬНІСТЬ АНАТОЛЯ ВАХНЯНИНА**

Метою дослідження є аналіз і характеристика внеску відомого композитора, журналіста та педагога Анатолія Климовича Вахнянина в громадсько-політичній та культурній сфері українського національного відродження наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст.

Серед вчених, котрі займались дослідженням життя та діяльності А.Вахнянина, варто виокремити Т.Батенка, І.Гиневського, Я.Горака, В.Качана, Н.Кінд-Войтюк, А.Кліша, Т. Антошевського, О.Аркуші та інших.

Анатоль (Наталь) Климович Вахнянин народився 19 вересня 1841 р. в с. Сенява (неподалік Перемишля) в селянській родині. Освіту здобував у Перемишльській гімназії (1851–1859), Львівській духовній семінарії (1859–1863), де розпочав свою громадсько-політичну та публіцистичну діяльність зі заснування «Громади» гімназистів і видання гумористичного часопису, та у Віденському університеті (1865–1868), вивчаючи там історію і географію, а також заснувавши в 1867 р. студентське товариство «Січ», паралельно будучи редактором часопису «Правда».

Після повернення до Львова в 1868 р., Вахнянин долучається до заснування та розробки статуту товариства «Просвіта», ставши першим обраним головою цієї організації. Діяльність «Просвіти» за каденції Вахнянина упродовж 1868–1870 рр. полягала у відкритті трьох фахових шкіл для селянства, видавництва читанки «Зоря», видання «Письмо з «Просвіти» і газети «Діло», організації читалень, розширення мережі філіалів тощо.

Окрім «Просвіти», Вахнянин долучався до створення таких організацій, як Наукове товариство ім. Шевченка та «Педагогічне товариство», котре займалось розбудовою українських народних шкіл та вирішувало проблеми їх матеріального забезпечення. Так, Вахнянин особисто вирішував проблему відсутності шкільного україномовного підручника з географії, уклавши та видавши у 1873 та 1884 роках відповідно два видання: «Короткий нарис землепису» та «Підручник географії для шкіл середніх».

Поєднання А.Вахнянином композиторської та громадської діяльності проявилось у заснуванні в 1891 р. хорового товариства «Львівський Боян», Вищого музичного інституту в 1903 р. та «Союзу співочих музичних товариств».

Найбільш активній фазі політичної діяльності А.Вахнянина передувала його участь у діяльності «Руської ради» з 1870 р. та заснування у 1885 р. «Народної ради». Упродовж 1894–1900 рр. Вахнянин був депутатом Віденського парламенту, належачи до суспільно-християнської фракції під керівництвом О.Барвінського та займаючись в основному питаннями економіки, культури, освіти та суспільства.

Зокрема, діячем велась активна боротьба проти лихварства як основної причини бідності та масової еміграції українського селянства, просуваючи ідею створення кредитових спілок системи В.Райфайзена на Галичині з метою згуртування сільських громад та надання їм можливості брати здійснювати доступні позики. Окрім цього, Вахнянин відстоював потребу в торгівельному та промисловому реформуванні галицької економіки, покращення матеріального становища сільських вчителів та священників, перегляду податкового навантаження на галицьких селян, чого вдалось частково добитись.

В контексті культурно-освітніх проблем, Вахнянином в парламенті відстоювалися використання української мови в навчанні, судочинстві та адміністрації, відкриття українських навчальних закладів та діяльність товариства «Просвіта», котре польські політики звинувачували в екстремізмі.

Парламентська діяльність Вахнянина зазнавала негативної критики з боку галицьких опозиційних сил, котрі для цього використовували доступні їм публічні платформи, як от часописи «Monitor» та «Галичанин». Попри успішні судові позови Вахнянина проти цих видань, несприйняття суспільно-християнської ідеології та стан здоров'я зумовили відмову від участі у парламентських виборах 1901 р.

Анатоль Вахнянин помер 11 лютого 1908 р. у Львові, залишивши по собі пам'ять про себе як активного громадсько-політичного та культурного діяча, котрий відстоював інтереси українців Галичини, питання національного відродження та політичного, економічного і соціального розвитку регіону. Таким чином, активна діяльність А.Вахнянина свого часу мала суттєвий вплив на культурницькі, суспільні та етнополітичні процеси на Галичині впродовж другої половини XIX – початку XX ст.